

HAYALLERİN ÖTESİNDE
IMAGINE

Yazan ve Yöneten

Andrzej Jakimowski

Yapımcılar

Andrzej Jakimowski
Vladimir Kokh
François d'Artemare

Ortak Yapımcılar

Nicolas Jourdiar
Pascal Poirot

Kurgu

Cezary Grzesiuk

Ses & Miksaj

Jacek Hamela

Oyuncular

Edward Hogg as Ian
Alexandra Maria Lara as Eva
Melchior Derouet as Serrano
Francis Frappat as Doctor

Ortak Yapımcılar

Mike Downey
Sam Taylor

Görüntü Yönetmeni

Adam Bajerski

Sanat Yönetmeni

João Torres

Yapım Tasarımı

Ewa Jakimowska

Müzik

Tomasz Gąssowski

Sound Recordist

Guillaume Le Braz

Görsel Efektler

Rafał Wiczorek

Kostüm

Aleksandra Staszko

IMAGINE

Özet

İstanbul Film Festivali dahil katıldığı pek çok festivalin en çok konuşulan filmlerinden biri olan "HAYALLERİN ÖTESİNDE / IMAGINE" izleyenler üzerinde derin etki bırakan bir hikayeye sahip. Lizbon'da görme engelliler için hizmet veren bir okula İngiltere'den getirilen ve sıra dışı eğitim yöntemleriyle meşhur olan Ian, zamanla tüm öğrencilerin hayatını değiştirir. Ian'ın eğitimi sesler ve yankılar aracılığıyla dışarıdaki dünyayı hayal etmeyi ve bu sayede bir nevi görmeyi sağlamaktadır. Kendisi de görme engelli olan Ian bu yöntem sayesinde baston kullanmayı bırakmış ve tıpkı gören bir insan gibi hareket ederek şehirde tek başına dolaşabilmektedir. Öğrencilerden bazıları onun görme engelli olduğundan şüphe duymakta bazı yöneticiler ise onun geleneksel olmayan eğitim yöntemini tehlikeli bulmaktadır. Ian'ın varlığı bir şekilde herkesin hayatını değiştirirken, kimseyle iletişim kurmayan ve derslerden uzak duran genç ve güzel Eva, onun sayesinde kısıldığı kapalı dünyadan çıkmayı başaracak ve yaşamın büyüsunü keşfedecektir.

Polonya'nın en parlak yönetmenlerinden Andrzej Jakimowski'nin 2007'de çektiği bol ödüllü "Tricks" in ardından uzun bir süre merakla beklenen ve bu sefer İngilizce çektiği filmi "HAYALLERİN ÖTESİNDE / IMAGINE" eşine az rastlanır türden bir sinema deneyimi. Bu şaşırtıcı hikayeyi perdeye getiren filmin başrollerinde ise performanslarıyla övgü toplayan Edward Hogg ve Alexandra Maria Lara bulunuyor.

ANDRZEJ JAKIMOWSKI

Yönetmen, senarist ve yapımcı Andrzej Jakimowski, 1963'te Varşova'da dünyaya geldi. Varşova Üniversitesi'nde felsefe; **Krzysztof Kieslowski Katowice Film Okulu**'nda sinema yönetmenliği eğitimi aldı.

Jakimowski ilk filmi **SQUINT YOUR EYES** (2003) ile 2004 San Francisco IFF'te ve 2004 Sochi IFF'te Ana Ödül'ü; 2002 Mannheim-Heidelberg IF'te FIPRESCI Özel Mansiyon ödülünü kazandı. SQUINT YOUR EYES ayrıca Polonya Akademi Ödülleri 2004'te 4 Altın Kartal ödülüne (En İyi Film, En İyi Yönetmen, En İyi Senaryo ve En İyi Erkek Oyuncu) layık görüldü. Jakimowski'nin ikinci uzun metraj filmi **TRICKS** (2007), uluslararası film festivallerinde 30'dan fazla ödül kazandı.

Bu ödüllerden bazıları:

Europa Cinemas Label'dan En İyi Avrupa Film, Venedik, 2007 (Giornate degli Autori)
Lanterna Magica Ödülü, Venedik, 2007
Özel Jüri Ödülü, Mannheim-Heidelberg IF, 2007
En İyi Aktör Ödülü, Tokyo IFF, 2007
Özel Jüri Ödülü, São Paulo IFF, 2007
FIPRESCI Ödülü, Bratislava IFF, 2007
Büyük Jüri Ödülü, Tiflis IFF, 2007
Özel Jüri Ödülü, İzleyici Ödülü, Premiers Plans, Angers 2008
Büyük Jüri Ödülü, Miami IFF, 2008
Büyük Jüri Ödülü, Kiev/Odessa FF, 2008
En İyi Film Altın Aslan Ödülü, Gdynia, 2007
En İyi Yönetmen, Polonya Akademi Ödülleri, Varşova, 2008
TRICKS filmi ayrıca Polonya'nın 2009 Oscar adayıydı.

HAYALLERİN ÖTESİNDE – Yönetmenin Notu

"Dünyanın dört bir yanındaki körlerin yönlerini bulup hayatlarını sürdürebilmede kullandıkları yöntemleri hem şiirsel hem de son derece sinematik buldum."

"Hayallerin Ötesinde filminin senaryosunu yazmaya, aylar boyunca 'mekânsal yön bulma' teknikleri üzerine araştırma yaptıktan sonra karar verebildim."

Andrzej Jakimowski

ALEXANDRA MARIA LARA

Rumen asıllı Alman aktris Alexandra Maria Lara (Alexandra Plătăreanu) 12 Kasım 1978'de dünyaya geldi. Lara genellikle tarih ve suç temalı filmlerde başrollerde karşımıza çıkıyor. En bilinen filmleri **THE DOWNFALL (2005)** ve **YOUTH WITHOUT YOUTH (2007)**.

Bükreş'te doğan Lara, Bükreşli ünlü bir aktör olan Valentin Plătăreanu'nun tek çocuğu... Lara 4 yaşındayken, Komünist Romanya'da Çavuşesku rejiminden kaçarak ailece Batı Almanya'ya gittiler. Aslında Kanada'ya sığınmayı planlamışlardı ama önce Freiburg im Breisgau, Baden-Württemberg'e yerleştiler, ardından Berlin'e taşındılar. 1997'de Berlin'deki Französisches Gymnasium'dan mezun olan Lara, 2000 yılına kadar Theaterwerkstatt Charlottenburg'un kurucularından olan babasının denetiminde oyunculuk eğitimi aldı. 16 yaşına geldiğinde bazı televizyon dramalarında başrolde oynuyordu. O zamandan beri kendini sürekli geliştirdi ve saygın bir uluslararası aktris olmayı başardı. Kendisini uluslararası şöhrete kavuşturan, şu ana kadarki en bilinen rolü, Oscar'a aday gösterilen 2004 yapımı THE DOWNFALL'da Adolf Hitler'in sekreteri Traudl Junge'yi canlandırmasıydı. THE DOWNFALL'daki (2004) gerçekçi performansını izleyen Francis Ford Coppola, Lara'ya bir mektup yazdı ve YOUTH WITHOUT YOUTH'ta (2007) ona başrol verdi.

2008'de Alman yapımı filmler DER BAADER MEINHOF COMPLEX (bir Eichinger prodüksiyonu) ve HINTER KAIFECK'te (KAIFECK MURDERS) Benno Fürmann'la beraber oynadı. O yıl çeşitli filmlerde rol almasının yanı sıra, Cannes Film Festivali 2008'in film jürisinin de üyelerinden biriydi.

Ardından pek çok uluslararası film projesi geldi: THE COMPANY, THE CITY OF FINAL DESTINATION, Anton Corbijn'in JOY DIVISION vokalisti Ian Curtis'in hayatını anlatan filmi CONTROL, Spike Lee'nin MIRACLE IN ST. ANNA'sı ve Stephen Daldry'nin THE READER'ı. Alexandra Maria Lara 2009 sonlarında Sam Garbaski'nin filmi QUARTIER LOINTAIN'de başrol oynadı.

Ertesi yıl Bruno Chiche's SMALL WORLD'ünde başroldeki kadın oyuncu olarak Gerard Depardieu'ya eşlik etti. Film, Martin Suter'in aynı adlı romanından beyazperdeye aktarılmıştı. 2011'de Lara'dan 3 sinema prodüksiyonu geldi: Önce Detlev Buck'ın RUBBELDIEKATZ'ında Alman aktör Matthias Schweighöfer'le beraber rol aldı. Ardından Andrzej Jakimowski'nin IMAGINE'ında başrolü üstlendi. 2011 sonbaharında Christoph Staub'un filmi NACHTLÄRM'le, ikinci kez bir Martin Suter senaryosunda rol almış oldu. 2012'de ise yine uluslararası bir prosüksiyon olan 33 DAYS - BORN TO BE WILD geldi. Alexandra Maria Lara, Daniel Brühl'e eşlik ettiği bu filmde Niki Lauda'nın eşi Marlene Knaus'u canlandırdı.

Ödülleri:

2012
Fransa Kültür Bakanlığı'ndan "Chevalier des Arts et des Lettres"

2007
İngiliz Bağımsız Film Festivali'nde En İyi Film - CONTROL
Hamburg Film Festivali'nde CONTROL' Eleştirmen Ödülü

En İyi Avrupa Film Altın Palmiyesi ve Altın Kamera Özel Mansiyon
- CONTROL

2006
En İyi Yabancı Film Oscar Adaylığı - THE DOWNFALL

2005
Alexandra Maria Lara'ya En İyi Aktris Altın Kamera Ödülü
Alexandra Maria Lara'ya Bir Komedi Filminde En İyi Aktris Ödülü
En İyi Alman Aktris Diva-Ödülü
En İyi Alman Aktris Jupiter-Filmpreis

2004
Maxim-Yılın Kadını ve Yılın Süper Kadını
T-Online.de Bunte Stil İkonu

EDWARD HOGG

Edward 2002 yılında Kraliyet Dramatik Sanatlar Akademisi'nden mezun oldu ve RSC Academy açılışında gösterilen, Declan Donnellan tarafından yönetilen, KING LEAR adlı yapımda yer aldı. Bu yapımda, parlayan yıldız Nonso Anozie'nin oynadığı Kral Lear'ın yanından bir an olsun ayrılmayan The Fool (Soytarı) karakterini canlandırdı. Edward kendi jenerasyonunun en heyecan verici genç aktörlerinden biri olma yolunda ilerledi. Londra Gate Tiyatrosu'nda ve New York St. Anne's Warehouse'ta sahnelenen WOYZECK adlı oyundaki performansı ile eleştirmenler tarafından 'olağanüstü', 'büyüleyici' ve 'yıllardır görülen en yetenekli genç aktör' olarak nitelendirildi. Aynı zamanda bu oyun ile 2006 yılı 'Ian Charleson Ödülü' adaylığına layık görüldü.

2009 yılı Edward'ın çıkış yaptığı ve dönüm noktası olarak nitelendirebileceğimiz bir yıl oldu. Eylül ayında vizyona giren, Dominic Murphy'nin yönetmenliğini yaptığı WHITE LIGHTNIN' adlı filmde başrol oyuncusu olarak sürgün edilen Appalachia dansçısı Jesco White'ı canlandırdı. Film Sundance ve Berlin Film Festivali'nde Amerika ve Avrupa prömiyerini yaptı ve Dinard Festivali'nde İngiliz filmlerinin en iyisine verilen Hitchcock d'Or Ödülü'nü kazandı. Sundance ve Berlin eleştirilerinde 'Edward Hogg canlandırdığı Jesco karakterinde cıva gibi her şeyle bürünen performansı ile dikkat çekiyor.' (LA Times); 'İngiliz oyuncu Edward Hogg cesur ve samimi bir şekilde karakterinin çılgınlığının içine kendini atıyor.' (Vanity Fair); ve 'Edward Hogg bali koklayan, ateist bir dağ köylüsünü canlandırdığı Jesco White karakteri ile muhteşem.' (The Guardian). Edward Monterrey Uluslararası Film Festivali ve 11. Mumbai Film Festivali'nde 'En İyi Aktör' ödülü kazandı. Ayrıca İngiliz Bağımsız Film Ödülleri'nde 'En Çok Gelecek Vadeden Oyuncu' adaylığı aldı.

Yine 2009 yılında ikinci başrolü olan BUNNY AND THE BULL filmi de vizyona girdi. Warp Films yapımçılığında ve THE MIGHTY BOOSH'un yönetmeni Paul King yönetmenliğindeki film Toronto Film Festivali'nde prömiyerini yaptı ve 2009 Londra Film Festivali'nde de yeniden izleyiciyle buluştu.

Aynı yıl Edward, Jodie Whittaker ile birlikte Ollie rolünü canlandırdığı üçüncü uzun metrajlı filmi OLLIE KEPLER'S EXPANDING PURPLE WORLD'de yer aldı. Film yazar ve yapımcı Viv Fongenie'nin ilk yönetmenlik denemesiydi.

2007'de Screen International'ın her yıl umut vadeden genç yetenekleri sunduğu etkinlikte 'Geleceğin Yıldızları' bölümünde yer aldı. O yıl aynı grupta Tom Hiddleston, Michelle Dockery, Aaron Johnson, Gugu Mbatha-Raw ve Carey Mulligan da yer alıyordu. Aynı zamanda **2010 Berlin Film Festivali'nde İngiltere'nin Parlayan Yıldızı** seçildi.

2011'de Roland Emmerich'in ANONYMOUS filminde Rhys Ifans, Vanessa Redgrave, Mark Rylance ve Joely Richardson ile birlikte yer aldı.

Aynı yıl Tom Shkolnik'in ilk kez yönetmen koltuğuna oturduğu THE COMEDIAN filminde başrol oynadı. Oyuncu, filmde çoğunlukla doğaçlama gerektiren, canlı olarak izleyicilerin önünde stand-up yapan komedyeni canlandırdığı sahnelerde yaşadığı tecrübeyi 'dehşet verici' olarak ifade etti.

Çekimleri henüz yeni biten MARY'S RIDE filminde Moray Kontu James Stewart'ı canlandırıyor. Ödüllü İsviçreli yönetmen Thomas Imbach'ın yönetmenliğini yaptığı film İskoçya Kraliçesi Mary Stuart'ı konu alıyor. Filde aynı zamanda Mary rolünde son zamanlarda yıldızı parlayan Fransız oyuncu Camille Rutherford da yer alıyor.

Alejandro Navas'tan Yorum

Ekolokasyonu çocukken, farkında olmadan kullanmaya başladım. Hareket eğitmeni bunu öğretmiyor, çünkü sürekli olarak dilini şaklatmak ya da parmağını şıklatmak etraftaki insanlara normal görünmüyor.

Edward ile iki aşamalı olarak çalıştık. Birincisi, farklı ortamlarda eşyaların yerini sesle belirleme hissini vererek, mesela gözleri kapalı bir şekilde, yüzüne yakın duran bir eli yakalamaya çalışarak, koridor boyunca yürüyüp park ya da cadde gibi açık bir alana çıkarak ve sonra doğruca film setine giderek Ian'ın günlük hayatta kullandığı bütün püf noktaları tecrübe etti.

Aynı zamanda açık alanlarda tek başına kimsenin yönlendirilmesi olmadan bağımsızca hareket edebilmesi için ona sopa da verdik. Kendi başına sopanın sesi bile ekolokasyon için çok kullanışlı. Sıkı bir çalışmanın sonunda Edward dar yollardan bahçeye ve parklara geçişte, caddeden karşı karşıya ne zaman geçilmesi ya da geçilmemesi gerektiğinde çok rahat bir şekilde yönlendirebiliyordu. Civardaki dükkanlarda çalışanlar onu kısa süre içinde tanıdı ve sevdiler. Edward'ın karakteri kavramadaki yeteneği inanılmazdı ve körlük yeteneklerini hızlıca geliştirmesi bize çok yardımcı oldu.

Beni günlük hayatın içinde izlemek isterdi, yani bazen sadece doğal bir şekilde davranırdım: yemek yemek, sokakta yürümek gibi en sık kullandığım bedensel hareketlerimi yapardım. Buradaki asıl amaç, karakteri mümkün olduğunca gerçekliğe yaklaştırmak.

Edward Hogg, Alejandro Navas'tan aldığı ekolokasyon eğitimini anlatıyor

Mat renkte kontak lensleri kullanmak çok işime yaradı. Çok az bir görüşüm olmasına rağmen bu karşı tarafın görme yetisine sahip olmak gibiydi. Alejandro ekolokasyonda yardımcı olabilecek her şeyi kullanabileceğini söyledi. İç mekânda kotunu fırcalamanın bile etrafındaki ortamın yerleşimine ilişkin nasıl ipucu verebildiğini gösterdi. Hızına ve hareket ettiğinde kararlı bir şekilde ilerlemesine çok şaşırmıştım. Daha önce ekolokasyonda yerini belirlemediği herhangi bir şeye çarpması ya da fark etmesi onu hiç bir şekilde caydırmadı. Öylece yeniden uyum sağlar ve başı yukarda göğsü dışarda tekrar başlardı. Hayatın içindeki engeller kör ol ya da olma bazen gizlidir. Hem fiziksel hem de zihinsel olarak yeniden uyum sağlama ve tekrar başlama, Ian'ın tam anlamıyla içselleştirmesi gerektiğini düşündüğüm niteliklerdi.

Imagine filminde gerçeklere dayalı bir arka plan: Kör insanlar arasında “mekansal yön bulma”

FİLMİN DÜNYASI

Filmin ana karakteri olan hareket eğitmeni Ian, dünyanın çeşitli yerlerinden gelen kör çocukları tedavi eden bir klinikte ücret almadan çalışmaya başlar. O, tipik bir eğitmen değildir. Ağır ve kaba botlarıyla ilginç yürüyüş tarzı, ona eksantrik bir hava verir. Ian'ın kör olduğunu tahmin etmek çok zordur. Körlerin kullandığı beyaz değneği kullanmayı reddeder. Ne hastanede ne de akşamüstü şehirdeki bara giderken hiçbir yerde kullanmak istemez.

Normalde, körlere dışarıda nasıl hareket edileceği, gören insanlar tarafından öğretilir. Dersler daha çok beyaz değneğin nasıl kullanılacağı üzerinedir. Pek alışıldık bir tip olmayan Ian, kendi metotlarını kullanarak kendi kendini eğitmiştir. Sadece hislerini aktif hale getirmeye çalışarak değil, aynı zamanda hastalarının merakını ve hayal gücünü uyarak onları eğitir. Böylece onlara, hiçbir zaman göremeyecekleri bu dünyada yaşama becerisi kazandırır.

İçinde yaşadığımız bu monoton hayat ve sıkıcı gerçeklikler kör insanlar için “arka bahçede oyun oynamak” gibidir. Şehirde yürümek ya da köşedeki kafeye uğramak onlar için bilinmeyen bir evrene yolculuk etmek haline gelir. Çözölmeye çalışılan bir gizem ve bir yap-bozu temsil eden bir evren... Dev bir gemi gerçekten limana yanaştı mı ya da bu sadece Ian'ın hayal ürünü mü? Kör çocuklar doğruyu algılama konusunda yetenekliler mi? Bilmenin sınırları onlar için neler? Ian, “gerçek dünya aslında neye benziyor?” sorusuyla öğrencilerinin farkındalıklarını geliştirmeye çalışır. Kör insanlar, gören insanlara göre çok daha zor bir durumda değildir aslında. Ona göre gerçeği keşfetmek, insanın zihnine meydan okumasıdır ve insan hayatındaki esas engelin görsel uyarıcıların yoksunluğu olduğu anlamına gelmez.

Ian algısal bir verinin nasıl bir diğerinin yerine geçtiğini öğretiyor. (Görsel bir bilginin işitsel bilgi ile yer değiştirmesi). Ve diğer insanların hatta hayvanların duyularını kullanmayı öğretiyor.

Algılamadaki bağımsızlığı ve bilişsel kurallara boyun eğmemesi onun kendi düşünce ve kararlarından vazgeçmeyen bir tutumu olmasını simgeliyor. Ayrıca insanın, çevresi hakkında bilgi toplama konusunda kullanabileceği her yöntemi geçerli olarak görüyor. O, ekolokasyon konusunda uzman fakat uzaklıkları ölçmek için yanında ses aygıtı taşıma endişesi içinde değil...

EKOLOKASYON HAKKINDAKİ GERÇEKLER

Ekolokasyon, ses yankılarını kullanarak çevredeki objelerin konumunu ve boyutunu belirleme sistemidir. Terim, 1944'te yarasalar üzerinde çalışan Amerikalı zoolog Donald R. Griffin tarafından ilk kez ortaya atıldı¹. Ekolokasyonun prensibi basittir: “Transmitör (verici)” yüksek frekanslı bir ses yaratır ve ardından çeşitli engellerden yansıyan dalgaları geri alır. Sesin dönüş süresi, yönü ve şiddetine göre de nesnenin boyutu, konumu ve mesafesi – bazen de karakteri yani özelliği – tarif edilebilir. Fakat bu yolla algılanan dünya imgesinin gerçekliğe oranı değişebilir ve yayılan ses dalgasının boyuna da bağlıdır. Bu dalga boyu kısaldııkça, alıcının beyninde yaratılan çevreye boşluk imgesi daha belirgin ve netliği daha yüksek olur. Yunuslar, ekolokasyona en iyi uyum sağlayan canlılardır ve 212 kHz'lik frekansta ses yaratabilir ve alabilirler². Bu açıdan insanoğlunun potansiyeli çok daha mütevazı olsa da (duyabildiğimiz seslerin limiti ancak 16 Hz - 20 kHz aralığına düşmektedir³), insanlarda da ekolokasyon olgusu gözlemlenmiştir. Ian karakterine ilham veren, gerçekten gözleri görmeyen ‘ekolokatörler’ (ender rastlanan yetenekleriyle heyecan yaratan ve bilimsel açıdan da incelenmekte olan kişiler) oldu.

Örneğin Ian'ın hareketleri öyle dengeli ki, gözlerinin görmediğine inanmak zor! Kafası karışan öğrencileri, koridora bir olta ipi çekerek bunu test ediyorlar. Hatta Serrano daha da ileri gidiyor ve “lenslerini çıkarmasını söyleyerek” Ian'a çıkışıyor. Ian engellerini yerini, çeşitli gürültüler kullanılarak belirliyor: Ökçeli ayakkabı giyiyor, parmaklarını sıklatıyor, dilini damağına vurarak sesler çıkarıyor. Ayrıca ortamdaki doğal sesleri dinleyerek, boşluğu ‘yankılar’ vasıtasıyla tarif ediyor: çan sesleri, güvercinlerin kanat çırpışı, korna sesleri ya da taşların suya çarpma sesleri. Edward Hogg, Ian rolüne hazırlanırken kör bir ekolokatör olan Alejandro Navas'tan ekolokasyon eğitimi aldı. Navas değneğini objelere vurarak ve tıklatarak çıkardığı sesleri, başlıca kaynak olarak kullanıyor.

Bu karaktere başka bazı ünlü ekolokatörler de ilham verdi: Film, ekolokasyonda mükemmelliği yakalamış Amerikalı bir çocuk olan Ben Underwood'a⁴ (2009'da 16 yaşında hayatını kaybetti) ithaf edildi. Underwood değneğiyle normal bir çocuk gibi yürüyüp dolaşabiliyordu. The Boy Who Sees Without Eyes (Gözleri Olmadan Gören Çocuk) adlı belgeselde onu sokakta kaykay veya bisiklet sürerken, basketbol, bilgisayar oyunu, vs. oynarken görmek mümkün.

İkinci önemli birey de ABD ve dünyanın ilk profesyonel ekolokasyon eğitmeni olan Daniel Kish. Hem Ben Underwood hem de Daniel Kish, inanılmaz yeteneklerini çocukluklarında kazandılar. İkisi de (birbirinden bağımsız olarak), bu kabiliyetlerini küçük yaşta tesadüfen dillerini damaklarına vurarak keşfetmişler. New Scientist dergisindeki bir röportajında⁵ Daniel Kish, henüz 2 buçuk yaşındayken komşularının bahçesindeki çite tırmanıp diğer tarafta neler olduğunu dilini damağına vurarak nasıl kafasında canlandırdığını anlatıyor.

BİLİM DÜNYASINDAN TEKRAR FİLME VE ÖTESİNE DÖNÜŞ

Polonya’da film için yapılan detaylı araştırmalar esnasında (Laski’deki Körler Merkezi ve Varşova’daki Özel Pedagoji Akademisi), birçok kör öğrencinin çocukluk dönemine dair benzer hikayeler anlattığı görüldü. Pek çoğu duvara ya da yakındaki insanlara çarpmamak için spontane olarak dil şaklatma ya da parmak şıklatma tekniğini kullanıyordu. Ancak, çevrelerindeki engellerle başa çıkmak için kendi kendilerine keşfettikleri bu yöntemler, hem ev hem de okulda dönemin ‘düşmanca’ ortamına takılıyor; dil şaklatma hareketi “kaba” veya “şüpheli” damgası yiyordu. Toplum baskısı, bu gençleri beyaz bastonlarına bağlı ve sınırlı bırakıyordu.

Avrupa’daki (İngiltere, Portekiz ve Fransa) ön araştırma ve oyuncu seçimleri esnasında yapımcılar, ailelerinin desteği veya en azından muhalefet etmemeleri sayesinde kendiliğinden ekolokasyon yöntemleri geliştirmiş çocuklarla da çalıştılar. 16 kör ve görme engelli genç (İngiltere’den 7, Fransa’dan 7 ve Portekiz’den 2), filmde “klinikteki hasta” rollerini oynadı. Ve profesyonel bir oyuncu olan Fransız Melchior Derouet ise “Serrano” rolünü üstlendi. Çocuklardan ikisi (Denilson Gomes ve Tiago Oliveira) dil şaklatma ve parmak şıklatma yoluyla ekolokasyon yöntemini gerçek hayatta da kullanıyor ve çekimlerde bundan faydalanıldı.

Ian gibi insanlar için bir yankıdan ne tür bir gerçeklik çıkabilir? Daniel Kish, bahsedilen röportajda sesin yansıma anını, karanlığı aniden aydınlatıp ortamdaki ayrıntıları gösteren bir fotoğraf makinesi flaşına benzetiyor. Bir ağacın alt kısmının “dar” ve “yoğun”; ama üste doğru “daha geniş” ve “incelmış” olması mümkündür. Yaprakları olan veya olmayan ağaçlar farklı yankılar verir. Sonuç olarak, ekolokatörün hayalinde ortamın ‘üç boyutlu’ bir imgesi yaratılır ve buradaki pek çok detay, objeleri uzayda boyut ve şekilleriyle konumlandırır.

IMAGINE

Ekolokasyon olgusu üzerine pek çok bilimsel araştırma mevcut. Kanada’da (Batı Ontario Üniversitesi) körlerin sesleri algılayışı üzerine işlevsel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) yöntemi kullanılarak yapılan bir araştırma, yansıyan sesin önce işitsel kortekste işlenip daha sonra görsel kortekste mekânsal bir görüntü haline ‘dönüştürüldüğünü’ ortaya koydu. Araştırma aynı zamanda, körlerde görsel korteksin aktivasyonunun, bir yankıyı dinlerken adeta gözleri bağlı olan görme yetisine sahip insanlara göre daha gelişmiş olduğunu gösterdi. Varılan sonuç şu ki, körler beyinlerinde çevre hakkında oldukça kesin bir görüntü oluşturabiliyorlar ve adeta yansıyan sesin yardımıyla “görebiliyorlar”.

Bu durum, ekolokatörlerin metafor yorumlarında görsel veya dokunsal algı alanlarının bu kadar sık yer almasını da (ses, “sert” veya “yumuşak”; “boş” veya “delikli”; “katı” veya “yaylı” olabilir) açıklamaktadır.

Hayallerin Ötesinde’nin kahramanı Ian, arkadaşları Eva ve Serrano’nun zihninde, ulaşılmaz gibi görünen ‘çevre’yle ilgili bir resim çiziyor: Aceleyle su üzerinde hareket eden tekneler, yengeçlerin bulunduğu bir rıhtım ve liman ve tarafına demirlemiş devasa bir yolcu gemisi...

Ian kendini yankıları dinlemekle sınırlamıyor. Kokuları kullanarak ve her türlü duysal uyarıcıdan faydalanarak, kendi sonuçlarına varıyor ve önce zihninde yaratmak zorunda olduğu dünyayı anlamada bu özgür, şiirsel hayal gücünden istifade ediyor. Hikayelerini anlatıp, arkadaşlarını kendi hikayelerine açılma konusunda teşvik ediyor. Pasifliklerinden kurtulma ve tehlikeli ama heyecan verici bir maceraya atılma konusunda onları cesaretlendiriyor. En ileri seviyede olan iki öğrencisiyle aralarındaki ilişkiden de anlaşılacağı üzere bu, duygusal bir bağlılık olmadan yapılabilecek bir şey değil.

Serrano’yla aralarındaki ilişkide bu dostluk; Eva konusunda ise muhtemelen daha fazlası var. Çünkü dünyayı algılamak, 1-2 bilişsel teknikten ibaret değildir: Duyusal uyarıcılar, edinilmiş bilgi ve kavrayışımızdan dolayı dünya çok boyutlu hale gelir ama bunda kaçınılmaz olarak duyguların da eşlik ettiği ‘şiirin’ de payı vardır.

EKOLOKASYON HAKKINDAKİ TARTIŞMALAR

Martinez’in görebilen insanlarla yaptığı deneyler7, kör insanlara ekolokasyon öğretmeninin neden bu kadar anlamlı olduğu konusunda da fikir veriyor. Bu aslında onlarda zaten var olan, doğal bir yeteneği geliştiren bir teknik... Buna rağmen, ekolokasyon, bir mekânsal yön bulma tekniği olarak hala tartışmalara yol açan bir yöntem ve henüz yeterince anlaşılmiş değil. Kör ekolokasyoncular, yöntemin baş savunucuları...

Ben Underwood kendi oryantasyon yöntemi hakkında okullarda, kiliselerde ve medyada bazı konuşmalar yaptı. Daniel Kish ise 2001 yılında kâr amacı gütmeyen “Körler İçin Dünya Erişimi (World Access for the Blind)” organizasyonunu “ekolokasyonun desteklenmesi” amacıyla kurdu ve vakıf hâlâ birçok kör insanı eğitiyor.

Onun sayesinde çok küçük yaşta çocuklar bile (örneğin 4 yaşındakiler), görebilen akranlarıyla hemen aynı düzeyde hareket yeteneği kazanabiliyorlar (El becerisi gerektiren oyunlar oynayıp kendi başarılarına koşabiliyorlar).

“Körler için ekolokasyon”un bir diğer tutkulu savunucusu ise Polonyalı bir ekolokasyon eğitmeni olan Henryk Wereda. Kendisi, ekolokasyon hakkındaki Let Hearing Lead You (Bırakın İşitme Size Yol Göstersin) adlı kitabın yazarı ve filmin de danışmanı... Wereda, körleri toplumsal yaşama adapte etme amaçlı mevcut yöntemleri eleştiren, önemli görüşlere sahip. Wereda’ya göre bu durum “görme engelli insanların damgalanması”yla başlıyor ve “onlara toplumsal refah getiren ayrıcalıklar verilmesiyle” devam ediyor. Bu anlamda ekolokasyon becerisi, kör bir “geçersiz” bireyi bağımsız bir bireye dönüştürüyor (Hatta yetenekleriyle görebilen insanlardan daha usta hale gelebiliyorlar). Bu aynı zamanda sosyal hayattaki bir zorluğu da temsil ediyor çünkü körlerin eşit şartlarda topluma katılımından çok, onları pasif yardım kullanımına yöneltiyor. Wereda’ya göre körlere boşlukta hareket eğitimi, görme yetisine sahip bireyler tarafından değil bu yetenekte uzmanlaşmış kör eğitmenler tarafından verilmeli...

BAĞIMSIZLIK - YA DA ÖZGÜRLÜĞÜN - BİR BEDELİ VARDIR

Filmin ana karakteri işte tam olarak böyle! Hastalarına eylemsel ve düşünsel bağımsızlığı adım adım öğretmeye çalışıyor. Dünyaya duydukları ilgiyi artırıp onları kliniğin duvarları ötesine taşımaya gayret ediyor.

Bunun bazı riskleri de var. Bazen sadece bir yere çarparak ya da bir çalı birikintisine takılarak kurtulabiliyorsunuz. Bireyin etrafta özgürce dolaşma yeteneği yavaş yavaş gelişirken aslında risk de büyüyor. Örneğin Ian yoğun bir caddede karşıdan karşıya geçerken veya ıssız bir limanı keşfederken ateşle oynuyor!

Ekolojasyonun değerlendirilmesinde bir başka tartışmalı konu da, risk almaya izin verilip verilmemesi... Ben Underwood çocukluğundan itibaren beyaz bastonsuz iş gördü, kaykay kayd ve yoğun caddelerdeki kavşaklarda karşıdan karşıya geçti. Daniel Kish, Ben Underwood'un yaklaşımını eleştirdi. Ona göre kör insanlar beyaz baston kullanımını asla bırakmamalıydı ve Underwood gereksiz riskler alıyordu.

Tartışmalar dayanaksız değil tabii ki... Serbest hareket için ekonun kullanımı, ciddi hata riskleri taşıyor. Böyle bir hata Ian'ın da başına geliyor ve avluda duran motosikletin yerini tahmin etmeye çalışırken bir kömürlüğe düşüyor. Genç hastalar aynı riske maruz bırakılabilir mi?

Ian, bunu özgürlük ve bağımsızlık için ödenmesi gereken, kaçınılmaz bir bedel olarak görüyor. Hastalardan sorumlu olan doktorun farklı fikirleri var. Ian'ın yöntemi bir kez daha 'aşırı radikal' çıkıyor. Kliniğin görevlileri onu önce hayretle izliyor, ardından ona itiraz ediyorlar. Bu durum, doktor ile aralarında bir çekişme başlatıyor ve Ian yine işini bırakmak zorunda kalıyor. Kimin haklı olduğunu söylemek zor: Ekolojasyonu çok riskli bulanlar mı yoksa sınırlamalara karşı gelen kör eğitmen mi?

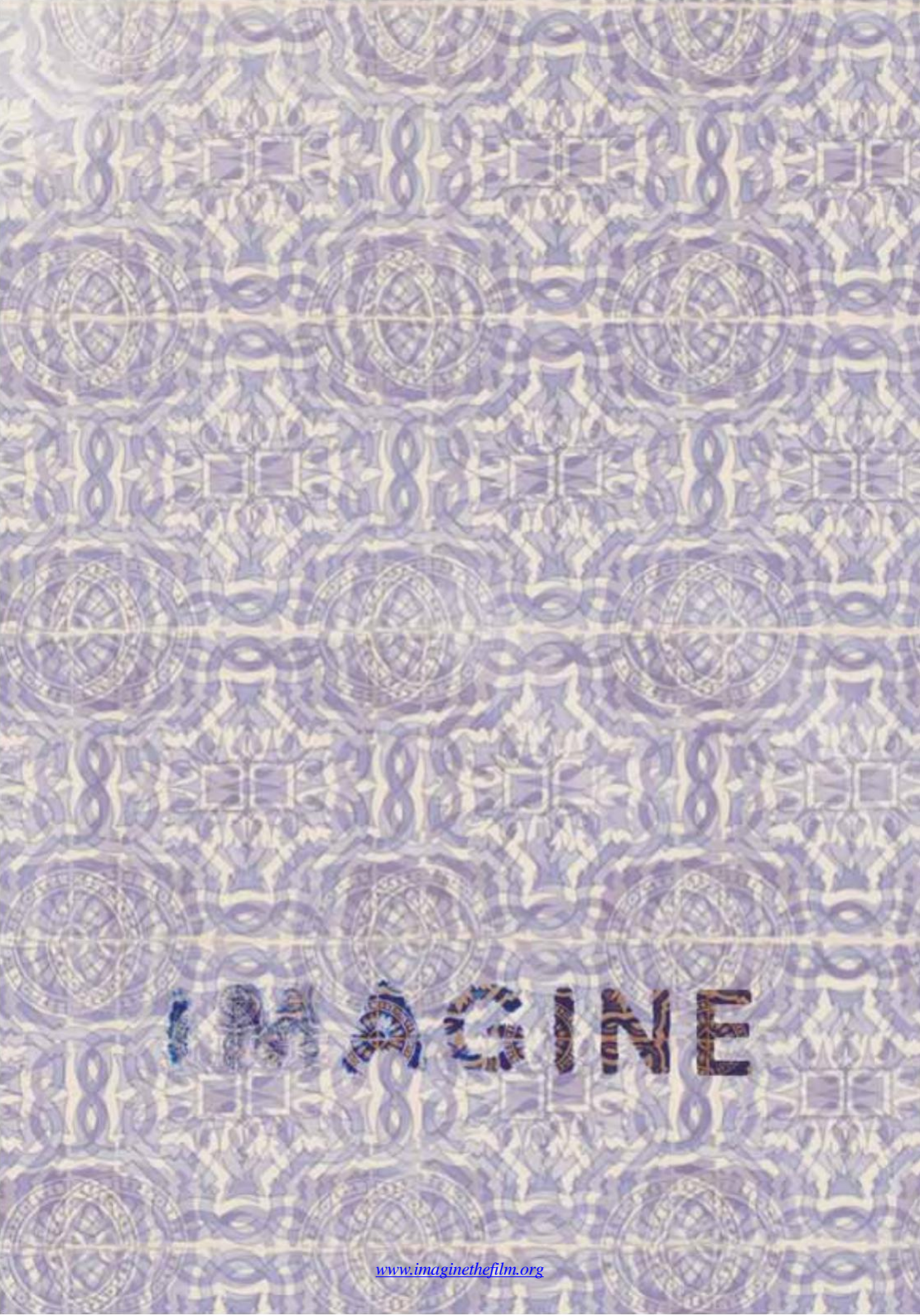
Belki de Ian'ın kullandığı yöntemler, hayatın kendisinden daha riskli değildir!

* Kaynakça:

- 1 Griffin, Donald R. (1944) Echolocation by blind men, bats, and radar. Science 100:589-590
- 2 Popov V.V., Klishin V.O. (1998) EEG study of hearing in the common dolphin, Delphinus delphis, Aquatic Mammals, 24.1, 13-20
- 3 Sebastian Haskel and David Sygoda (1996) Biology, A contemporary Approach. New York: Amsco.
- 4 www.benunderwood.com
- 5 Kish, Daniel (14.01.2009) Echo vision: The man who sees with sound. New Scientist, 2703.
- 6 Thaler L, Arnott SR, Goodale MA (2011) Neural Correlates of Natural Human echolocation in Early and Late Blind Echolocation Experts. PLoS ONE 6(5): e20162. doi:10.1371/journal.pone.0020162
- 7 Juan Antonio Martínez Rojas, Jesús Alpuente Hermosilla, Pablo Luis López Espí y Rocío Sánchez Montero. "Physical Analysis of Several Organic Signals for Human Echolocation: Oral Vacuum Pulses". Acta Acustica united with Acustica 95 (2): 325-330, 2009.
- 8 www.worldaccessfortheblind.org

CALINOS
FILMS